

Yttrande

Förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter (dnr KN2023/03476)

Svenska kyrkan lämnar härmed ett spontant yttrande över Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter. Som en av Sveriges största fastighetsförvaltare, kyrkogårdsförvaltare och förvaltare av det kyrkliga kulturarvet är frågorna av stor betydelse och vi anser att regeringen behöver inhämta Svenska kyrkans synpunkter för en allsidig beredning av ärendet. Det är särskilt anmärkningsvärt att Svenska kyrkan inte återfinns bland remissinstanserna då Naturvårdsverket pekar ut kyrkogårdar som växtplats för två av arterna som föreslås uppföras på förteckningen.

Sammanfattning av Svenska kyrkans synpunkter

- För Svenska kyrkan är det en angelägen fråga att skydda miljö och samhälle mot utbredning och skador som invasiva främmande arter förorsakar, vilket är utgångspunkten för de nationella förteckningarna över invasiva främmande arter med utgångspunkt i EU-förordningen (nr 1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.
- Svenska kyrkan vill påtala en möjlig konflikt med kulturmiljölagen (1988:950) och en oklarhet gällande finansiering av utrotningsåtgärder för kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad som växer på kyrkogårdsmurar över hela landet, samt spridningsrisk i den specifika miljön.
- Svenska kyrkan föreslår att kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad undantas från förbuden i föreslagna 7 a § förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter, samt omfattas av särskilda hanteringsåtgärder.

Svenska kyrkans synpunkter

Möjlig konflikt mellan reglerna för invasiva främmande arter och kulturmiljölagen

- Kaukasiskt fetblad, och i viss mån även sibiriskt fetblad, är vanligt förekommande på och i kyrkogårdsmurar över hela landet. Kyrkogårdar med tillhörande

kyrkogårdsmurar och i viss mån även vegetation är skyddade enligt 4 kap. kulturmiljölagen. Det är idag oklart om utrotning av befintliga fetbladsväxter skulle kräva tillståndsprövning hos länsstyrelsen enligt kulturmiljölagen, och om sådant tillstånd skulle beviljas. I de fall tillstånd nekades skulle kyrkogårdsförvaltningar hamna i en mycket svår situation där man av en myndighet hindras att utöva åtgärder som annan myndighet kräver.

- Utrotning av kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad på kyrkogårdsmurar kan leda till ökad vatteninträning och frostsprängning i murkonstruktionen, med skador på skyddat kulturarv som följd. Detta skulle även medföra ökat underhållsbehov och omfattande kostnader. Även här kräver åtgärderna tillstånd från länsstyrelsen.
- Utrotning skulle medföra en relativt sett omfattande administration kring tillståndsansökningar över hela landet vilket torde medföra ökad administrativ belastning samt ökade kostnader både för Svenska kyrkan och länsstyrelsernas kulturarvsenheter.

Oklarhet kring finansiering av utrotningsåtgärder

- Att införa utrotningsåtgärder mot kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad skulle kräva omfattande och kostnadskrävande åtgärder på kyrkogårdar över hela landet. Begravningsavgiften, som betalas av alla som är folkbokförda i Sverige och har en beskattningsbar förvärvsinkomst, ska bekosta förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna. Svenska kyrkan bedömer att Kammarkollegiet sannolikt behöver pröva huruvida kostnaden för utrotningsåtgärder för kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad kan täckas av begravningsavgiften och att ett godkännande inte kan tas för givet när det gäller utrotning av invasiva främmande arter. Vidare bedömer Svenska kyrkan att kostnader för utrotning inte kan bekostas av det statliga bidrag som Svenska kyrkan erhåller för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, den kyrkoantikvariska ersättningen, då bidraget ska gå till kulturhistoriska motiverade kostnader och syftet med utrotningsåtgärderna är en annan.

Åtgärder för utrotning riskerar leda till ökad spridning

- Invasiva växter sprider sig lätt och åtgärder för avlägsnande innebär i sig en spridningsrisk. När det gäller kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad på kyrkogårdsmurar innebär avlägsnande att öppningar mellan stenarna kommer i dagen. Bitar av växterna riskerar att ramla ner i dessa öppningar där de blir oåtkomliga och kan bilda nya plantor, utöver den allmänna spridningsrisken i att små växtdelar faller till marken eller förs bort med vinden. Utrotning är därmed i praktiken mycket svårt att uppnå. För att i möjligaste mån minimera spridningsrisken vid borttagande av sagda två arter skulle i det närmaste en pincethantering behövas, vilket innebär stora kostnader.

Förslag på särskilt undantag och hanteringsåtgärder för två arter

Svenska kyrkan föreslår att kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad förs upp på listan över invasiva arter med undantag från förbuden i föreslagna 7 a § förordningen om invasiva främmande arter. Vidare föreslår Svenska kyrkan att arterna ska omfattas av hanteringsåtgärder som innebär att arterna kan lämnas på befintlig plats så länge dess spridning begränsas. I det fall en underhållsåtgärd ska utföras på plats där arterna växer kan hanteringsåtgärderna reglera handhavande av växtmaterial som tas bort samt avfallshantering.

Uppsala 12 september 2024

Martin Modeus
Ärkebiskop, ordförande

Karin Sarja
Avdelningschef